

Промене етничке структуре у општини Шипово 1991-2000

Ethnic Changes in Community Šipovo 1991-2000

Јокић, И.*, Кицошев, С.**

Резиме: Смјештена у тзв. “Крајишком хепу”, општина Шипово заузима рубне дијелове Републике Српске. На раскрсници путева, између различитих сила и етничких групација, општина је имала бурну историју и веома интересантну етногенезу. Ипак, подручје је одувijek представљало препознатљиву српску цјелину, у овом дијелу БиХ, гдје се удио несрпског становништва незнатно повећавао или смањивао у релативно великим временским интервалима. Распад бивше СФРЈ и рат који је избио у Босни и Херцеговини, 1992. године, одразили су се на општину Шипово и узроковали велика етничка колебања. Период између 1991. и 2000. године биљежи такве промјене етничке структуре какве на овом подручју нису запамћене. Масовне миграције различитих етничких скупина, разарање града и околине, услед ратних дејстава, оставили су трајне последица на народ овог краја. Склапањем Дејтонског споразума, 1995. године, општина је припала Републици Српској. Од тада, уз присуство међународних фактора, ситуација се стабилизовала, обезбјеђен је “трајни мир”, а етничка структура општине све више поприма форме какве је имала прије рата.

Кључне речи: етничке промене, Босна и Херцеговина, Шипово

Abstract: Located in so-called “Krajiški džep”, Šipovo commune occupies border parts of Republika Srpska. On crossroads, among different forces and ethnic grupations, this commune had stormy history and very interesting ethnogenesis. However, this area has represented recognizable Serbian area for a very long time in this part of Bosnia and Herzegovina, where the percentage of not Serbian population have inconsiderable varied during comparatively long period intervals. Disintegration of ex SFRJ and war which started in Bosnia and Herzegovina in 1992. reflected on Šipovo commune and caused great ethnic oscillation. Period between 1991 and 2000. registered such changes in ethnical

* Игор Јокић

** Саша Кицошев, Природно-математички факултет, Институт за географију, туризам и хотелијерство, Трг Доситеја Обрадовића 3, Нови Сад

structure which have not been remembered in this area. Mass migrations of different ethnical grupations, demolishing of town and surrounding area, due to war actions, have left persistant consequences on people of this area. Commune Sipovo joined to Republika Srpska in 1995,when Dejton peace agreement was contracted. Since then, owing to presence of international factors, situation stabilized, "permanent peace"was assured and commune ethnical structure have received forms like it had before war.

Key words: ethnic changes, Bosnia and Hezegovina, Sipovo

Географски положај

Општина Шипово налази се на крајњем југозападу Републике Српске, и представља граничну општину Републике Српске са Федерацијом Босне и Херцеговине. Као таква општина спада у најзападнија српска подручја у цјелини. Само Шипово лежи на 44°17' СГШ и на 17°5' ИГД, на ушћу Јања у Пливу. Град има надморску висину 460м, док просјечна висина општине износи око 1000м, што говори да је подручје смјештено у брдско-планинском крају (Сигмапројект, 1977). Подручје данашње општине Шипово захвата површину од 510км², што је за 40 км² више од површине коју је општина захватала до 1995. године. Наиме, мањи дијелови општина Гламоч, Купрес и Доњи Вакуф, са којим Шипово граничи са југозападне, јужне и југоисточне стране, припали су, разграничењем 1995. године, општини Шипово. Са сјевероисточне и сјеверозападне стране општина граничи са општинама Јајце и Мркоњић Град. Већ из овога се може заључити да је данашњи положај општине веома комплексан. Једина директна веза са ентитетом води преко Мркоњић Града, што је додатни ограничавајући фактор ионако пасивног краја.

Историјске прилике и поријекло становништва

На простору општине у периоду између 1500-500. године пне. живјела су илирска племена. Њих су покорили Римљани, који у овом крају граде станице на путу између Јадрана и Подунавља. Доба велике сеобе народа, чији се почетци преклапају са последњим деценијама Античко- Римске цивилизације, обиљежила је на овим просторима владавина Острогота (Источни Готи) између 490. и 536. године. Након њих на ово подручје проваљују Авари и Словени. Словени се на овом простору успијевају задржати, гдје вијек послје оснивају прве ранофеудалне државе, односно прве правне цјелине. Позната таква цјелина била је жупа Плеба (Плива), која се успјела одржати све до стварања средњевјековне босанске државе. За вријеме ове државе у Босни се подижу утврђења и градови, који су били под непосредном влашћу владара који их граде. На подручју општине Шипово никао је Сокоград, као једно од најзначајнијих упоришта читавог региона. Он је био под влашћу Стјепана II Котроманића и Твртка I Котроманића, који га је у сукобу са угарско-хрватским краљем Јудевитом 1363. године успио сачувати. Босански краљ Стјепан Томашевић губи ово подручје 1463. године под најездом турско-османлијске војске. За вријеме Турака данашња територија општине бива подјељена на нахију Сокол и нахију Јањ (Јалиман, 1999.). У току турске окупације велики број хришћанског становништва примио је ислам. У том периоду у шиповачкој општини изграђено је доста исламских вјерских објеката. Аустроугарска 1878. године заузима ово подручје. У току аустроугарске владавине доста муслимана одлази у Турску, а истовремено се досељава хришћанско становништво са подручја Далмације и Лике. Након првог свјетског рата БиХ-а улази

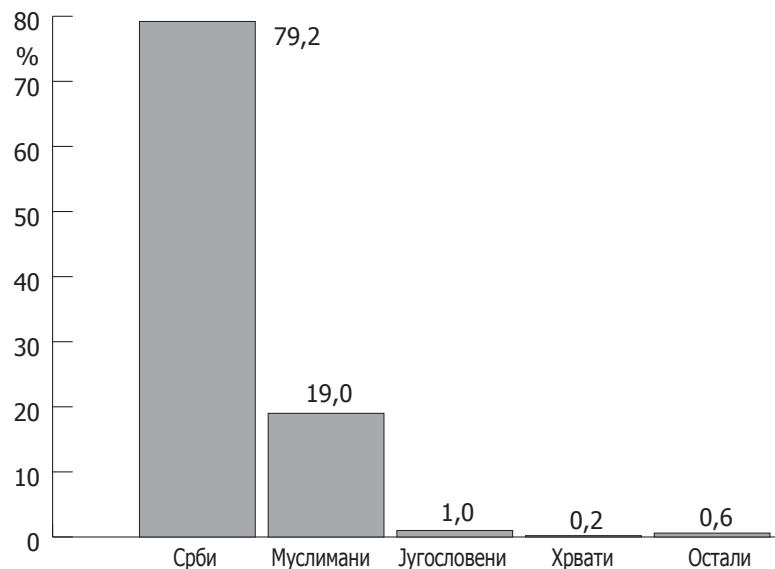
у састав Краљевине СХС. Период између два свјетска рата карактерише други талас досељавања становништва из већ поменуте Далмације и Лике. Након другог свјетског рата па до 1992. године Шипово је било у саставу Социјалистичке републике Босне и Херцеговине, која је била саставни дио СФР Југославије.

Промјена етничке структуре у општини Шипово (1991-2000)

Пред сам распад СФР Југославије 1991. године одржан је попис, тако да је то добар извор података за анализирање стања какво је било пред почетак сукоба на територији бивше Југославије.

На територији општине Шипово према попису 1991. године живјело је 15579 становника, од чега у самом граду 5170 становника. На нивоу општине велику већину чинили су Срби, односно 12333 становника или 79,2% од укупног броја. Број Муслимана на нивоу општине износио је 2965 лица или 19%. Они који су се изјаснили као Југословени већином су били из самог града (117 лица). Њихов број на територији цијеле општине био је 155 лица или око 1% од укупног броја. Општина Шипово имала је 1991. године 31 Хрвата (0,2 %). Према том попису било је 95 осталих лица, односно оних који се нису изјаснили као претходно набројане етничке групе. Њихов удио у укупном броју је 0,6%.

Међутим, сам распоред етничких скупова по насељима општине, био је изразито хетероген. Муслимани су у 4 насеља општине чинили изразиту већину (Бешњево, Драгнић, Дуљци и Волари). У 10 насеља (Ступна, Љубово, Вражић, Лужине, Соколац, Мајевац, Брђани, Чифлук, Горњи Мујхићи и Шипово) становништво је измјешано Србима и Муслиманима. У свим тим насељима муслимани незнатно заостају за већинским Србима. У осталим насељима општине Шипово готово искључиво су 1991. године живјели, а и данас живе Срби.

Сл. 1. Етничка структура општине Шипово 1991. године

У самом граду Срба је било 74%, Муслимана 22.3%, Хрвата 0.3%, Југословена 2.3%, и осталих 1.1%.

Овакав вјерскоетнички распоред становништва општине и самог града чинио је додатни проблем у рату који је ускоро избио.

Да би правилно анализирали промјене етничке структуре у општини Шипово (1991-2000), потребно је подјелити овај период на више доминантних фаза. То су :

I Фаза - (1991-1992), **II Фаза** - (1992-1995), **III Фаза** - (1995-1996), **IV Фаза** - (1996-2000)

I ФАЗА (1991-1992)

СФР Југославија 1991. године је била пред распадом. Разлози су били многобројни. Неки од њих су: нагомилани унутрашњи (вјерски) проблеми, спољњи разарајући фактори, тадашња кретања у социјалистичким земљама. Након отцјепљења Скупштина Босне и Херцеговине (15.10.1991) проглашава самосталност и поништава устав БиХ без учешћа српског народа из ове републике. Недуго затим (24.10.1991), конституисана је Скупштина српског народа Босне и Херцеговине, а у новембру је одржан плебисцит Срба из БиХ, на коме се 96% лица изјаснило за останак Босне и Херцеговине у Југославији. Влада и предсједништво БиХ 20.12.1991. године донијели су одлуку о захтијеву Европској унији за признање суверености Босне и Херцеговине. Међународна заједница нашла се у тешкој ситуацији и предложила кантонизацију БиХ, познату под називом "*Кутилеров план*". Овај план је касније одбијен.

Наредни догађаји у БиХ и сусједним републикама условили су да Европска унија и Сједињене Америчке Државе 7. априла 1992. године признају Босни и Херцеговини самосталност. Истог дана (7.4.1992.) у Бања Луци конституисана је Српска Република Босна и Херцеговина. Већ 12. априла извршен је напад на све објекте и касарне Југословенске народне армије од муслиманских и хрватских паравојних јединица (Шпирић, Маријанац, 1999). Тако је почео крвави рат који је прошао кроз готово све градове Босне и Херцеговине, па међу њима и кроз Шипово.

Општином Шипово са већ приказаном етничком структуром владала је Српска демократска странка (СДС), тако да је са избијањем првих сукоба општина представљала значајан прихватни центар српског живља из сусједних општина. Већ крајем марта 1992. године, нападом хрватских јединица на Купрес, у Шипово долази око 1000 особа, углавном срба. Већина тих лица се мјесец дана касније вратила у матичну општину, укључивањем Купреса у састав Српске републике Босне и Херцеговине. Крајем априла и почетком маја са територије општине Јајце у Шипово долази велики број Срба (3000 -4000 лица), иначе српски живаљ из Јајца већином води порјекло са шиповачке општине. Усљед тако затегнутих односа положај Муслимана у општини Шипово је погоршан. Они у априлу 1992. масовно напуштају општину. Већина те популације, организовано уз помоћ српских власти одлази пут Јајца, одакле се расељавају највише по општинама са муслиманском већином у средњој Босни. Извјестан број њих преко Хрватске одлази у иностранство, највише у Њемачку и Шведску.

Празне муслиманске куће попуњавају избјегли Срби највише из Јајца, али и из осталих општина Босне и Херцеговине. Тако је већ у мају 1992. године предратна етничка структура битно нарушена. То се манифестовало повећаном концентрацијом Срба и масовним одласцима Муслимана са територије општине.

Током љета 1992. године распламсавају се сукоби између српских и хрватско - муслиманских снага на територији општине Јајце, тако да се на подручју општине

Шипово рат почиње непосредно осјећати. Шипово бива гранатирано, а цјелокупно српско, мушко, војноспособно становништво општине је мобилисано. Све је то узроковало додатно напуштање шиповачког подручја преосталог муслиманског становништва. То напуштање настављено је у мањем обиму и током јесени 1992. године.

Српска војска успијева да (30.10.1992.) заузме цјелокупну сусјену општину и град Јајце. У тој офанзиви хрватско - муслиманске снаге одбачене су готово до Травника. То је проузроковало повратак већине јајачких избјеглих Срба из Шипова у свој матични град. Тако су општина и град Шипово били битно растерећени, јер је до тад у општини био мањак стамбеног простора. До укључивања Јајца у састав Републике Српске, на шиповачкој општини је било много избјеглог становништва које није успјело да нађе било какав алтернативни смјештај. Потребно је напоменути да Шипово од тог новембра 1992. године није више било под непосредном ратном опасношћу, јер су хрватско - муслиманске снаге одбачене даље од граница саме општине.

II ФАЗА (1992-1995)

Овај период иако доста дужи, на територији општине карактеришу много мање етничке промјене него предходни. У фебруару 1993. године одлази још један конвој Муслимана према Травнику и Зеници у организацији УНПРОФОР-а, а у општину Шипово спорадично долазе српске избјеглице из других крајева Босне и Херцеговине. То је карактеристично за цијелу 1993. годину. Такође, у овом периоду постоје примјери досељавања српског становништва из ванградских насеља општине у сам град. Сви напријед наведени догађаји у општини Шипово манифестовали су се на попису, који је показао знатне промјене етничке структуре. Попис је извршен 1993. године.

Према том попису на шиповачкој општини живјело је 95,1% Срба, односно чак за 15,9 % више него 1991. године. Ради већ наведених разлога, то је била готово етнички чиста средина. Муслимана је било још само у три мјесне заједнице, а њихов удио од 4,5% је само показатељ масовног исељавања. У самом Шипову живјело 3,1%

Табела 1. Становништво општине Шипово по попису из 1993. године

МЗ општине Шипово	Укупно домаћинства		Укупно становника		Национална структура							
					Срби		Муслимани		Хрвати		Остали	
	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%
Шипово	2139	59,4	7623	61,2	7197	57,7	387	3,1	20	0,2	19	0,2
Стројице	495	13,7	1676	13,5	1676	13,5	0	0	0	0	0	
Бабићи	251	7,0	802	6,4	802	6,4	0	0	0	0	0	
Прибељци	131	3,6	476	3,8	476	3,8	0	0	0	0	0	
Пљева	290	8,1	862	6,9	834	6,7	28	0,2	0	0	0	
Грбавица	181	5,0	630	5,0	630	5,0	0	0	0	0	0	
Волари	116	3,2	395	3,2	245	2,0	150	1,2	0	0	0	
Свега	3603	100	12464	100	11860	95,1	565	4,5	20	0,2	19	0,2

Извор: Република Српска, Републички завод за статистику; попис 1993. године

Муслимана од укупног броја становника општине. Лица хрватске националности била су заступљена само у Шипову, а њихов удио у укупном броју становника износио је 0,2%.

За становништво Републике Српске па и општину Шипову 1993. била је најмирнија ратна година. Војно надмоћнија Српска војска, против међусобно сукобљених противника обезбјеђивала је релативан мир. Тада је и у шиповачкој општини владао мир, јер је непосредна ратна опасност прошла из претходно изнешеног разлога. Већина јајачких избјеглица се вратила у Јајце, па је Шипово постало потенцијални прихватни центар за избјеглице. Ипак прилив избјеглог становништва био је мањи од очекиваног. Вјероватно треба разлоге тражити у томе што је положај општине у тадашњој Републици Српској био релативно лош. Шипово је тада било смјештено ван свих главних токова.

У наредној, односно 1994. години промјене етничке структуре у општини Шипово манифестовале су се тек у другој половини године. Међутим, у првој половини 1994. године одиграле су се кључне ствари на широј политичкој, сцени које су готово директно утицале на промјену етничке структуре у самој општини. Први догађај који је наговјестио будуће сукобе био је склапање мира између Муслимана и Хрвата. У Вашингтону је уз помоћ Сједињених Америчких Држава и неких европских земаља 14. марта 1994. створена Федерација Босне и Херцеговине, која је имала конфедералну везу са Републиком Хрватском (Јакшић, 1999).

Већ у октобру 1994. године, Муслимани и Хрвати извршили су свеопшти напад на сусједну шиповачку општину Купрес. Хрватске снаге заузимају Купрес и заустављају се на самој граници шиповачке општине. Општина и град Шипово примају тада највише избјеглог становништва, мањи број тих избјеглица одлази даље у остале општине Републике Српске и у Савезну Републику Југославију. Највећи број избјеглих лица са Купреса остао је на територији шиповачке општине до 1995. године.

Током цијеле 1994. године, на свјетској политичкој сцени актуелни су били преговори за понуђени план Контакт групе. Овај план предвиђао је подјелу Босне и Херцеговине на два ентитета, односно на хрватско - муслимански дио који би имао 51% и српски дио, који би захватао 49 % површине БиХ-е. Српска страна није прихватила овај план ради неправедног разграничења (нису поштовани етнички, природни, привредни, правни и политички односи), а и облик и границе земље су били некомпактни и неприхватљиви.

Како ни овај план није успио, Уједињене Нације одлучују да активирају снаге НАТО пакта и да припреме и потпомогну снаге Републике Хрватске и Федерације БиХ-е за одлучујућу борбу против Срба. Општина Шипово била је директна жртва сукоба који су уследили захваљујући оваквом развоју ситуације.

III ФАЗА (1995-1996)

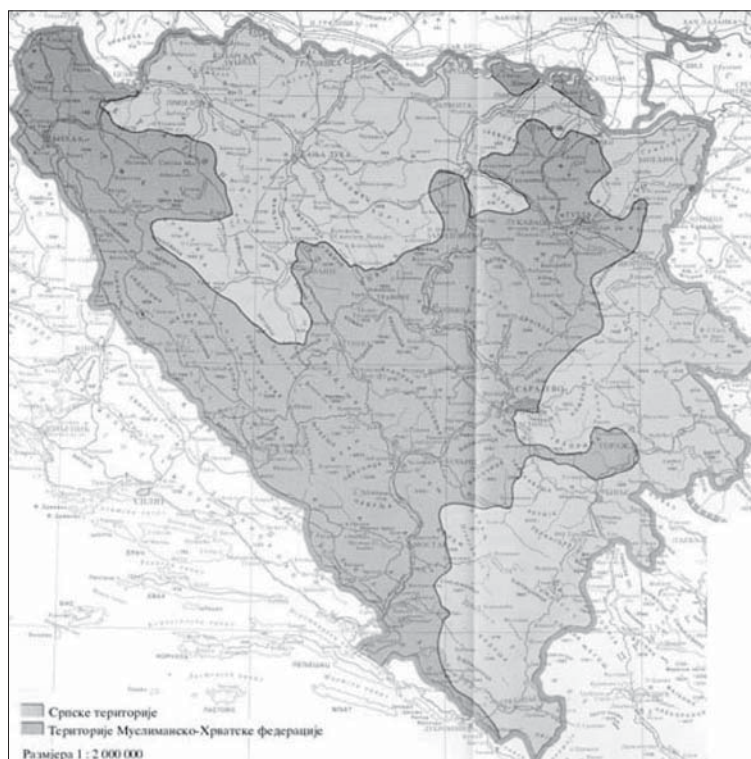
Прва половина 1995. године није показивала готово никакве промјене етничке структуре. Хрватске снаге биле су на самој јужној граници општине, али је ипак владало свеопшто затишје. Већ је у јулу наговјештај будућих крвавих сукоба био напад Хрватске војске и заузимање Грахова и сусједне шиповачке општине Гламоч. Цјелокупно становништво ових мјеста је избјегло. Иначе, и Гламоч и Грахово су биле изразито српске општине, које су имале преко 80 % српског становништва по попису из 1991. године. Тада у Шипово долази доста ових прогнаника. у том периоду шиповачка општина је са цијеле југозападне и јужне стране била у непосредном контакту са тада хрватским општинама Гламоч и Купрес.

Тог љета 1995. године догађаји су се одвијали великом брзином. У августу почиње велика хрватска офанзива на Републику Српску Крајину, позната под називом Олуја. Усљед многих фактора Хрватска војска осваја за неколико дана цијелу Републику Српску Крајину и град Книн. Тих дана су се према србији кретале непрекидне колоне српских избјеглица.

Тако су створени сви услови за слом Републике Српске, нарочито њених западних општина. положај општине Шипово нагло је био погоршан и наговјештавао је да ће та општина бити једна од првих које ће осјетити наставак Олује.

У септембру 1995. године почиње велика акција на Републику Српску. Муслиманске и хрватске снаге крећу у офанзиву на свим просторима БиХ. Њен најјачи удар био је баш на западне општине Републике Српске, а међу њима и општину Шипово. Послије кратког отпора шипово заузимају хрватске снаге (9.9.1995.), тако да сво становништво напушта град и општину и креће се у правцу Јајца и Мркоњић Града. Нерјетко у колони цивилно становништво бива бомбардовано. Недуго затим из Јајца и Мркоњић Града, усљед ратних збивања шиповачки Срби одлазе у Бања Луку, одакле се расељавају и смјештају у колективне центре у Српском Броду, Дервенти и Охаку. Велики број њих (нарочито жена и дјеце) одлази пут Србије у нади да ће коначно уточиште наћи у матици.

Општина Шипово и сам град доласком Хрвата постају аветињски пусти. Град и села се масовно пљачкају и уништавају, непокретна имовина се пали, а сточни фонд одводи и убија. Долази до формирања Хрватске општине Шипово и насељавања потпуно пустог града Хрватима избјеглим из Крешева. Они се насељавају у неуништене

Сл. 2. Разграничење БиХ по Дејтону (новембар 1995)

српске куће. Тако је општина промјенила цјелокупну вјерско-етничку структуру у изванредно кратком периоду.

Република Српска је већ у октобру била сломљена. У релативно кратком року Срби су протјерани из етнички, генетски и духовно најкомпактнијих општина. Међу тим општинама је и Шипово. Осим Шипова то су општине: Грахово, Гламоч, Петровац, Дрвар, Србобран, Јајце, Мркоњић Град, Кључ, Сански Мост и Крупа на Уни.

У таквој војнополитичкој и економској ситуацији, под снажним утицајем Контакт групе, у новембру 1995. године, у Дејтону, одржани су преговори зарађених снага. Коначан мир потписан је 14.12.1995. године. у Паризу. Тако је створена Босна и Херцеговина, држава са два ентитета. Српски народ добио је Републику Српску, ентитет од 49 % површине територије БиХ. Муслимани и Хрвати добили су заједнички ентитет од 51 % површине територије БиХ-е, познат под називом Муслиманско - хрватска федерација (Шпирић, Марјанац, 1999).

Дејтонски споразум предвиђао је враћање само два општинска центра западног дијела Републике српске, коју су заузеле хрватске и муслиманске снаге 1995. године. Те општине су Мркоњић Град и Шипово. Тако је пред сам крај 1995. године шиповачким Србима враћена нада за повратак на своја огњишта. Тако су већ тада, крајем 1995. године, почеле припреме за масовно враћање које ће усљедити у првој половини наредне године.

IV ФАЗА (1996 - 2000)

Већ у зиму, тачније 4. фебруара 1996. године враћају се први шиповачки Срби. Они град и сва насеља општине затичу готово потпуно спаљена, порушена и опљачкана. Зима и затекнуто стање условили су да повратак у почетку буде спор. Великим одрицањем и уз помоћ Међународне заједнице Шиповљани почињу обнову затекнутих зградишта. Према подацима Армије спаса (хуманитарне организације из Енглеске) у Шипову је у зиму 1996. било потпуно 1400, а оштећено 1650 кућа.

Под утицајем међународних чинилаца, Шипово је у априлу 1996. проглашено отвореним градом за сва лица. Тако је омогућено да становништво и несрпске националности дође у обилазак предратне имовине. На прољеће и љето 1996. године, доласком љепших дана, повратак је интензивирао. Велика већина шиповачких срба вратила се баш у овом периоду. за овај период карактеристична је и најинтензивнија обнова и изградња.

Средином 1996. године у Републици Српској пописана су домаћинства и према том попису процјењен је број становника како за цијели ентитет тако и за поједине општине. Тако је општина Шипово према том попису имала 7973 становника. Око 99 % тих лица били су Срби, махом ранији Шиповљани, односно они који су и 1991. године становали на овом подручју. Њихов број износио је 6240 лица. То значи да се у првој половини 1996. године у Шипово населио извјестан број Срба који су према попису 1991. године били из околних подручја, односно сусједних општина које су разграничењем по Дејтону, ушле у састав Муслиманско - хрватске федерације. Број лица несрпске националности 1996. године је био готово занемарив, па се Шипово може сматрати етнички потпуно чистом општином.

Током 1997. и 1998. године у Шипово се враћају преостали Срби, који нису дошли у првом налету. За Шипово је карактеристично да се велики број српских домаћинстава, која су овдје обитавала 1991. године, вратила после рата на своја огњишта. То значи да је релативно мало српског становништва у овом периоду трајно напустило општину.. Огромна већина Срба већ се до краја 1998. године вратила у Шипово и

остала насеља општине. То су омогућиле великим дијелом међународне хуманитарне организације. Тако су Шиповљани уз велики напор и међународне донације свој град скоро потпуно обновили до краја 1998. године, а скоро све предратне институције система су профункционисале. Међународне организације нарочито потпомажу повратак муслиманског становништва на територију општине Шипово. У току 1997. године први Муслимани су се вратили у Шипово, али је ипак до краја 1998. године у општини њихов број био незнатан. Вјероватно су им и поред великих донација које би добили за обнову, ратне ране тада биле још фришке. Осим тога општинска власт још је опструисала ту врсту повратка. Међународна заједница била је разочарана, јер је 1998. годину прогласила го-дином повратка. У цијелој Босни и Херцеговини, па и у општини Шипово нису поштовани основни принципи анекса VII.

У току 1999. године муслимански повратак је дјелимично интензивирао, па је у овом периоду забиљежен први организовани долазак. Муслимански повратак карактеристичан је за подручје Мјесне заједнице Волари, гдје уз међународну помоћ Муслимани почињу обнову порушених и спаљених кућа. Осим у Воларе Муслимани нису ни до данас долазили у већим групама. У цјелини гледано њихов повратак у току 1999. године на територији општине Шипово је био јако мали.

Рат који избија 1999. године у Југославији, интервенцијом земаља НАТО пакта, доноси овом малом граду на југозападу Републике Српске нове проблеме, у иначе малу шиповачку општину долази сразмјерно велики број избјеглица из СР Југославије. Занимљиво је да је на нивоу бањалучке регије шиповачка општина имала највећи број избјеглица из СР Југославије. Према подацима општинске организације црвеног крста у Шипово је 1999. године дошло 274. породице, односно 567. избјеглих лица из СР Југославије. Ова лица су махом била српске националности, највећим дијелом потомци колонизираних шиповљана после II свјетског рата. Те избјеглице су биле већином са простора Војводине, мањим дијелом из Србије, а неколицина лица су била из Републике Српске Крајине, која су 1995. године избјегла у СР Југославију, да би 1999. године дошла у Шипово. Ове избјеглице су дјелимично промјениле ионако

Табела 2. Етничка структура општине Шипово 2000. год.

Насеља	Укупно		Срби		Бошњаци		Хрвати	
	број	%	број	%	број	%	број	%
Шипово	7605	59,6	7474	58,6	81	0,6	50	0,4
Д.Подови	189	1,5	189	1,5	0	0	0	0
Пљева	831	6,5	807	6,3	24	0,2	0	0
Соколац	168	1,3	168	1,3	0	0	0	0
Мујчићи	561	4,4	561	4,4	0	0	0	0
Стројице	1376	10,8	1376	10,8	0	0	0	0
Прибељци	334	2,6	334	2,6	0	0	0	0
Бабићи	546	4,3	546	4,3	0	0	0	0
Грбавица	274	2,2	274	2,2	0	0	0	0
Натпоље	164	1,3	164	1,3	0	0	0	0
Волари	706	5,5	537	4,2	169	1,3	0	0
Свега	12754	100	12430	97,5	274	2,1	50	0,4

Извор: *Savation Arms England (Армија енаса)*

једноличну етничку структуру. То је било привремено, јер је највећи број тих људи престанком рата у СР Југославији напустио подручје општине Шипово. Од завршетка ваздушних напада на СР Југославију до јуна 2000.години, у општини Шипово остало је 26 породица, односно 73 лица која су избјегла почетком НАТО интервенције.

У току 2000.године процес повратка Муслимана је настављен. До марта 2000. према истраживању које је извршила Армија спаса (енглеска хуманитарна организација), на шиповачкој општини живјела је 141. муслиманска породица, односно 274 лица.

Број српског становништва у односу на 1991. годину повећан је за 97 лица, а њихов процентуални удио у укупном становништву повећан је за 18.3%. Удио Срба у укупној популацији је чак 97.5%. Процентуални удио Муслимана је јако мали, мада последња година наговјештава да ће се удио ове популације повећавати. они су значајније заступљени једино у Воларима са 1.3% у односу на укупну популацију, односно 23.9% у односу на само становништво Волара.

Према подацима општинске организације Црвеног крста до јуна 2000.године , у Шипову је укупно поднесено 366 захтијева за повратак кућне имовине и 104 захтијева за поврат станарског права. Сви ови захтијеви упућени су од стране Муслимана, који чекају да се испуне сви релевантни услови за повратак. За њихов повратак постоји доста отежавајућих околности. У многим муслиманским кућама и данас живе Срби из околних општина које су у саставу Муслиманско - хрватске федерације. Повратком Муслимана у своје куће, многи Срби би остали без алтернативног рјешења, јер власти из околних општина, из Муслиманско - хрватске федерације опструишу повратак ових Срба. Због тога је број деложација на подручју шиповачке општине до данас веома мали.

Закључак

На основу анализе етничке структуре општина Шипово представља изразито српску цјелину. Имајући у виду све анализирани факторе, у наредном периоду може се очекивати интензиван повратак муслиманског становништва, као и интензивнија деложација српског становништва. Значи да ће се процентуално удио муслиманског становништва повећавати а удио српског смањивати. Етнички развој општине биће усмјерен на предратно стање. То подразумева да ће се етничка структура приближавати оној из 1991.године. Сигурно ће проценат Срба у укупном удјелу становника бити нешто већи у односу на стање из 1991. године. Извјестан број Срба из околних општина се трајно снашао у Шипову, док се поједини Муслимани вјероватно никад неће вратити. Удио Хрвата у укупном броју ће приближно остати исти као 1991.године. Све у свему на основу указаних смјерница развоја етничке структуре општине Шипово, питам се: Да ли су све ове напријед приказане страхоте, током свих ових година, биле потребне становништву шиповачке општине, да би поново дошли на исто или мало различито стање као пред рат? Вјероватно ће најочитија разлика оном предратном стању бити стално присуство међународних фактора.

Литература и извори

Јакшић, Душко. 1995. Република Српска, простор, становништво, ресурси. Бања Лука: Народна универзитетска библиотека Петар Кочић
Јакшић, Душко. 1997. Постдејтонска стварност и перспектива. Бања Лука: Атлант
66

-
- Јалиман, Салих. 1999. Подручје Шипова у средњем вијеку. у: Бошњаци Шипова кроз историју. Зеница: Графорад
- Лукић, Владимир и Витомир Поповић. 1996. Документи: Дејтон - Париз. Бања Лука: Институт за међународно право и пословну сарадњу
- Републички завод за статистику. 1999. месечни статистички преглед. Бања Лука: Републички завод за статистику
- Савић, Снежана. 1999. Република Српска послје Дејтона. Бања Лука: Универзитет у Бања Луци, Правни факултет
- Сигмапројект. 1977. Урбанистички план „Шипово”, концепција просторног рјешења. Београд: Сигмапројект
- Сигмапројект. 1991. Урбанистички план „Шипово”, концепција просторног рјешења. Београд: Сигмапројект
- Шпирић, Никола и Здравко Маријанац. 1999. Становништво Републике Српске. Бања Лука: Универзитет у Бања Луци, Економски, факултет ПМФ